

PERCEPTION OF GOVERNMENT INFORMATION OF THE PHUMSRAL: A CASE STUDY OF CRISIS OF KHAO PRA VIHAN, 2008 – 2009

Theerath Piriya-parin^{1*}

¹Graduate School of Commerce, Burapha University, Chon Buri 20131, Thailand

ABSTRACT

This study of perception of government information of the Phumsral via a case study of crisis of Khao Phra Viharn during 2008-2009 is designed to be a qualitative research based on content analysis as a research approach while context is used as a framework for analyzing the content. Its objectives cover 3 main aspects as follows 1) To investigate the process of perception of government information of the Phumsral via a case study of crisis of Khao Phra Viharn during 2008-2009 2) To explore political, economic and social context influencing perception of government information of the Phumsral via a case study of crisis of Khao Phra Viharn during 2008-2009 3) To discuss the subsequent impact from perception of government information of the Phumsral via a case study of crisis of Khao Phra Viharn during 2008-2009.

Findings from the study indicate that 1) They show strong sense of preservation of mother earth of Thailand and would like to know about the situation in the area in order to adapt and prepare themselves against the situation. The content of news and information related to dispute concerning Thai – Cambodian border distributed to them via television and radio broadcasting, newspaper, internet and discussion with others in the community while local government agencies provide for the public relatively inadequate information part of which does not reflect the fact existing in the area. Such information is provided based on the national security reason thus leading to public confusion sometime. In addition, the operation of government officer has not been continually performed and therefore requiring top-level executives to visit the area by themselves. 2) The political, economic and social context reveals minimal effect upon the perception of government information of the Phumsral as the content of such information is lack of clearness, distorted and ambiguous. Official distribution channels do not provide updating information to meet the requirement of the public and are sometime inadequate resulting in loss of opportunity for the public to understand comprehensive political, economic and social context. Government agencies in the area are used for providing information concerning evacuation and migration while people in the community have to help themselves based on their individual skills resulting in that the local communities have been most affected mentally. 3) They have been under stress and anxiety about their safety in life and properties. There are disagreements and disputes. People have to adapt their living, earning and routine life and also have to always be well-prepared to respond to the incident properly. The officers have always given directions to people which later require to be clarified and resolves among themselves. Closing the border at Khao Phra Viharn has lead to material consequences such as unemployment and other problems. The community's love and unity has been deteriorated as each member has to survive oneself against to impact of this crisis. Problems have been partly worsened by the discontinued action by the Government as most problems are corrected temporarily due to lack of in-depth knowledge and understanding of the actual fact in the area. As a result, people in the area disregard most of the measures initiated by the Government as they are not implemented in a timely manner.

Keywords: Perception, information, decision

*Corresponding author: E-mail address: i5org@hotmail.com

การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของชาวมุขอรอลจากระบวร: ศึกษากรณี วิกฤตการณ์เขาพระวิหาร ในช่วงพ.ศ. 2551-2552

ธีรรัตน์ พิริยะพลิน¹

¹วิทยาลัยพณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี 20131, ประเทศไทย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของชาวมุขอรอลจากระบวร: ศึกษากรณีวิกฤตการณ์เขาพระวิหาร ในช่วง พ.ศ. 2551-2552” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นแนวทางในการวิจัย และใช้บริบท (Context) เป็นกรอบในการวิเคราะห์ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของชาวมุขอรอลจากระบวร ในกรณีวิกฤตการณ์เขาพระวิหาร ในช่วง พ.ศ. 2551-2552) เพื่อศึกษารับรู้ข่าวสารทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของชาวมุขอรอลจากระบวร ในกรณีวิกฤตการณ์เขาพระวิหาร ในช่วง พ.ศ. 2551-2552 3) เพื่อศึกษาผลกระทบที่ตามมาของกระบวนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของชาวมุขอรอลจากระบวร ในกรณีวิกฤตการณ์เขาพระวิหาร ในช่วง พ.ศ. 2551-2552

ผลจากการศึกษาพบว่า 1) กระบวนการรับรู้ข่าวสารการเมืองจากระบวรของชาวมุขอรอลมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารน้อย และมักขึ้นอยู่กับความสนใจของแต่ละบุคคล สาเหตุที่ต้องการรับรู้ข่าวสารเพราะอยากทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อปรับตัวและเตรียมรับสถานการณ์ เนื้อหาของข่าวสารที่ติดตามจะเกี่ยวกับปัญหาข้อพิพาทเรื่องเขตแดน ไทย-กัมพูชา โดยรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และจากการพูดคุยสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในหมู่คนใกล้ชิด เพราะหน่วยงานของรัฐบาลในพื้นที่ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนน้อยมาก ข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ออกไปไม่ตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และมักจะอ้างความมั่นคงเป็นหลักทำให้ประชาชนเกิดความสับสน นอกจากนั้นการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ขาดความต่อเนื่อง ผู้บริหารระดับสูงของรัฐบาลต้องลงไปดูพื้นที่ที่เกิดเหตุจริงด้วยตนเอง 2) บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชนชาวมุขอรอลจากระบวรว่ามีน้อยมาก เพราะเนื้อหาของข่าวสารที่เผยแพร่ออกไปขาดความชัดเจน มีลักษณะบิดเบือนคลุมเครือช่องทางในการให้ข่าวสารเป็นไปด้วยความล่าช้าไม่ทันเหตุการณ์และข่าวที่นำเสนอออกไปนั้นขาดการกลั่นกรองข้อมูลที่นำเสนอไม่สอดคล้องกับความต้องการที่ประชาชนอยากจะรับรู้ ช่องทางการสื่อสารของรัฐบาลยังมีไม่เพียงพอทำให้ประชาชนขาดโอกาสในการรับรู้บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอย่างรอบด้าน ส่วนมากใช้กลไกของรัฐบาลในพื้นที่ให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการอพยพหลบภัย ปัญหาด้านการครองชีพประชาชนต้องช่วยเหลือตัวเองตามความถนัดของแต่ละคน 3) ผลกระทบที่ชาวมุขอรอลได้รับมากที่สุดคือด้านจิตใจเกิดความวิตกกังวลกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความคิดแตกแยกมีปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งตามมา ประชาชนต้องปรับตัวในการอยู่อาศัย การทำมาหากิน การใช้ชีวิตประจำวัน โดยต้องตั้งสติเพื่อเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นตลอดเวลา การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่มักออกคำสั่งให้ประชาชนทำตาม ทั้งปัญหาต่างๆ ไว้ให้แก้ไ้กันเอง การปิดเขาพระวิหารมีผลกระทบมากจนทำให้เกิดการว่างงานและนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ประชาชนในพื้นที่ขาดความรัก ความสามัคคีและความเอื้ออาทรต่อกันมากขึ้น เพราะทุกคนต่างเอาตัวรอด ผลกระทบจากวิกฤตการณ์เขาพระวิหารนั้นส่วนหนึ่งเป็นเพราะรัฐบาลขาดความต่อเนื่อง แต่ละรัฐบาลได้ใช้วิธีการแก้ปัญหาตามกระแส รัฐบาลไม่ได้สนใจที่จะแก้ปัญหาอย่างจริงจังและขาดข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่ทำให้ประชาชนไม่สนใจการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล เพราะมีความล่าช้าไม่ทันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ: การรับรู้, ข่าวสาร, การตัดสินใจ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ไทยและกัมพูชาเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกัน แต่ก็มีปัญหาความขัดแย้งในเรื่องเขตแดนเกิดขึ้นอยู่เนืองๆ โดยสาเหตุของความขัดแย้งได้เริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2501 จากปัญหาการอ้างสิทธิเหนือบริเวณปราสาทเขาพระวิหารซึ่งตั้งอยู่ที่ชายแดนไทยด้านอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษและชายแดนกัมพูชาด้านจังหวัดพระวิหาร ซึ่งแต่ละฝ่ายได้ถือแผนที่ปักปันเขตแดนตามแนวสันปันน้ำของเทือกเขาพนมดงรักคนละฉบับ จนทำให้เกิดปัญหาพื้นที่ทับซ้อนของทั้งสองฝ่ายในบริเวณที่เป็นที่ตั้งของตัวปราสาทเขาพระวิหาร โดยทั้งฝ่ายไทยและกัมพูชาได้ยินยอมให้มีการพิจารณาปัญหาดังกล่าวขึ้นที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ศาลโลก) ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ในปี พ.ศ. 2502 และศาลโลกได้มีการตัดสินคดีเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2505 ให้ตัวปราสาทเขาพระวิหารตกเป็นของกัมพูชา หลังจากนั้นปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันได้หยุดพักไประยะหนึ่ง กระทั่งเกิดประเด็นขัดแย้งปะทุขึ้นมาอีกครั้งเมื่อกัมพูชาได้เสนอต่อองค์การยูเนสโก ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยที่ 31 เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2549 และได้ถูกนำขึ้นพิจารณาในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 ณ เมืองโครสต์เชิร์ช ประเทศนิวซีแลนด์ให้ขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก โดยประเทศไทยได้แสดงความไม่เห็นด้วยและให้เหตุผลว่าแผนที่ที่กัมพูชาแนบท้ายไปด้วยนั้นเป็นการแสดงอาณาบริเวณของปราสาทเขาพระวิหารที่ได้ขีดเส้นเขตแดนล้ำเข้ามาในบริเวณทางทิศเหนือและทิศตะวันตกของปราสาทซึ่งเป็นพื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตร โดยให้ฝ่ายกัมพูชาเปลี่ยนแผนที่ใหม่ไม่ให้ล้ำเข้าไปในเขตไทยและพื้นที่ทับซ้อน พร้อมกับได้ขอให้ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 31 เลื่อนการพิจารณาขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชาออกไปก่อนปรากฏว่าปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทย-กัมพูชาก็ยังไม่ได้ยุติ แต่กลับลุกลามบานปลาย ในช่วงเช้าวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2552 เกิดการปะทะกันด้วยอาวุธขึ้นครั้งแรกและมีการปะทะกันรอบสองในวันเดียวกัน โดยกองทัพกัมพูชาได้ยิงจรวดอาร์พีจีเข้ามาในฝั่งไทยส่งผลให้ทหารไทยและประชาชนตามแนวชายแดนเสียชีวิต โดยเฉพาะชาวหมู่บ้านภูมิซรอล อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ได้รับความเดือดร้อนต้องอพยพเข้ามาหลบภัยอยู่ที่หน้าศาลากลางจังหวัดศรีสะเกษ และในระหว่างวันที่ 22-30 มิถุนายน พ.ศ. 2552 ได้มีการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยที่ 33 ณ เมืองเซบิญา ประเทศสเปน รัฐบาลไทยในขณะนั้นได้ยื่นหนังสือคัดค้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการมรดกโลก โดยระบุว่า... “คณะกรรมการมรดกโลกปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามธรรมนูญขององค์การสหประชาชาติ” และในวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเรียกเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศกัมพูชากลับประเทศ เพื่อเป็นการประท้วง

อย่างไรก็ตามการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองที่เกิดขึ้นในภาวะวิกฤตกรณีเขาพระวิหารระหว่างไทย-กัมพูชาครั้งล่าสุดนี้เป็นสิ่งที่บุคคลได้เห็นได้ยินและรับรู้ความรู้สึกได้จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การรับรู้ดังกล่าวนี้เกิดขึ้นเฉพาะบุคคลในแต่ละสถานการณ์ซึ่งอาจเหมือนหรือไม่เหมือนกับของบุคคลอื่นๆ การรับรู้เป็นกระบวนการของการเลือกการรวบรวม จัดระบบข้อมูลและการตีความแปลความของการรับสัมผัสที่เกิดขึ้น การรับรู้จัดเป็นองค์ประกอบสำคัญของการติดต่อสื่อสารของมนุษย์ ถ้ามนุษย์เพียงแต่รับสัมผัสโดยไม่มีการตีความ ไม่มีการย่อยข้อมูล ไม่มีการคิดนึกไตร่ตรองก็ย่อมไม่มีการสื่อสาร เพราะฉะนั้นข้อมูลข่าวสารต่างๆ ต้องผ่านกระบวนการพิจารณา โดยอาศัยการรับรู้ของประชาชนในพื้นที่ที่ได้ประสบเหตุการณ์นั้นด้วยตนเองเป็นหลักในการวิเคราะห์ที่สำคัญและยังสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศที่คลุ้มคลั่งด้วยแบ่งแยกกันเช่นที่เป็นอยู่ยังต้องใช้อย่างจริงจังในพื้นที่มากกว่าความรู้สึกของปัจเจกบุคคล

จากสภาพปัญหาตามที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา “กระบวนการสื่อสารทางการเมืองกรณีวิกฤตการณ์เขาพระวิหาร: ศึกษาในห้วงเวลาปี พ.ศ. 2551-2553” เพื่อจะได้ทราบว่าการบวนการในการสื่อสารช่วงเกิดวิกฤตการณ์นั้นรัฐบาลได้สื่อสารอย่างไรกับประชาชนไทย โดยเฉพาะประชาชนตามแนวชายแดนที่หมู่บ้านภูมิซรอล อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ถึงการรับรู้ข่าวสารจากรัฐบาลในขณะนั้นและมีกระบวนการสื่อสารในเรื่องนี้อย่างไร ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ในการศึกษาไว้ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการรับรู้

ข่าวสารทางการเมืองของชาวมุขรอลในกรณีวิกฤตการณ์ เขาพระวิหารในช่วง พ.ศ. 2551-2552 2) เพื่อศึกษาบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมที่ส่งผลต่อกระบวนการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของชาวมุขรอลในกรณีวิกฤตการณ์ เขาพระวิหาร ในช่วง พ.ศ. 2551-2552 3) เพื่อศึกษาผลกระทบที่ตามมาของกระบวนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของชาวมุขรอลในกรณีวิกฤตการณ์เขาพระวิหารในช่วง พ.ศ. 2551-2552

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของชาวมุขรอลจากรัฐบาล ในกรณีวิกฤตการณ์เขาพระวิหาร ในช่วง พ.ศ. 2551-2552
2. เพื่อศึกษาบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมที่ส่งผลต่อกระบวนการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของชาวมุขรอลจากรัฐบาล ในกรณีวิกฤตการณ์เขาพระวิหาร ในช่วง พ.ศ. 2551-2552
3. เพื่อศึกษาผลกระทบที่ตามมาของกระบวนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของชาวมุขรอลจากรัฐบาล ในกรณีวิกฤตการณ์เขาพระวิหาร ในช่วง พ.ศ. 2551-2552

การศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองนั้นเกี่ยวข้องกับกระบวนการทำความเข้าใจจัดระเบียบเรียบเรียงและใช้ข่าวสารเพื่อการรับรู้ในสารนั้นๆ โดยจะต้องประกอบด้วยโครงสร้างความคิด Cognitive structure และโครงสร้างความรู้ Knowledge structure ซึ่งแยกกันไม่ออก เพราะมีอิทธิพลซึ่งกันและกันจากความสัมพันธ์ 3 ลักษณะประกอบด้วย 1) การตีความหมาย (Interpretation) เพื่อให้เข้าใจความหมายและรับรู้ในเนื้อหาได้อย่างเห็นพัฒนาการของความหมายนั้นๆ 2) การจัดเรียงข้อมูลข่าวสาร (Information organization) เพื่อให้เข้ามาอยู่ในระบบความคิดแสดงให้เห็นถึงทัศนคติได้ 3) การนำข้อมูลข่าวสารมาเปรียบเทียบ (Making integument) เพื่อตัดสินระหว่างสิ่งที่ได้รู้มา กับสิ่งที่คาดหวังไว้ด้วยการหาความเบี่ยงเบนของข้อมูลข่าวสารที่เบี่ยงเบนออกไปจากสิ่งที่คาดหวังไว้

การที่ระบอบประชาธิปไตยจะดำเนินไปได้ด้วยดี

นั้น ประชาชนในประเทศต้องมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารจำเป็นต้องอ่านหนังสือพิมพ์ ชมข่าวโทรทัศน์ หรือฟังข่าววิทยุ ตามความเชื่อทฤษฎีประชาธิปไตยประชาชนทุกคนควรมีพันธะหรือความรับผิดชอบที่ต้องติดตามข่าวสาร แต่ในความเป็นจริงประชาชนจำนวนมากไม่ได้ติดตามข่าวสาร ปึงเจกบุคคลแต่ละคนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยประชาชนจำนวนมากมีความเชื่อว่าควรรับรู้ ควรติดตามข่าวสาร แต่มีประชาชนจำนวนไม่น้อยที่เห็นว่า ตนไม่มีความผูกพันที่ต้องติดตามข่าวสาร และบางคนถึงกับเห็นว่าข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันจำนวนมากไม่มีความสำคัญพอที่จะรับรู้หรือติดตาม แม้ว่าการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชนถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญ ในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคมตามระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบันก็ตาม

ถ้าพิจารณาถึงสถานะทางการเมืองแล้วจะพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนที่เกิดขึ้นในประเทศในช่วงเวลาหนึ่งๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปได้เสมอถึงแม้ระบบการเมืองจะไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปด้วยก็ตาม และลักษณะของสถานะการเมืองอาจแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นภายในประเทศเดียวกันก็ได้ เช่น ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ย่อมตกอยู่ในสถานะการเมืองที่แตกต่างจากประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนั้นการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชน จึงอาจพิจารณาได้จากสถานะความขัดแย้งทางการเมืองซึ่งเป็นปรากฏการณ์ปกติธรรมดาที่เกิดขึ้นในทุกประเทศ ความขัดแย้งนี้อาจเป็นผลจากการแก่งแย่งอำนาจทางการเมือง จากการไม่ยอมรับความชอบธรรมของรัฐบาล จากความแตกต่างในอุดมการณ์ทางการเมืองหรือจากความไม่เห็นพ้องในมาตรการหรือนโยบายของรัฐบาลก็ได้

ความขัดแย้งทางการเมืองอาจมีขอบเขตจำกัด เฉพาะบางพื้นที่ บางภูมิภาคหรืออาจครอบคลุมทั้งประเทศ หรือเป็นความขัดแย้งระหว่างประเทศ ซึ่งมีระดับความรุนแรงต่างๆ กันและเกิดขึ้นในระยะเวลาที่แตกต่างกัน ความขัดแย้งบางเรื่องอาจใช้ระยะเวลานาน เพราะสถานะความขัดแย้งทางการเมืองนี้มีผลต่อพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างมนุษย์ หากสถานะความขัดแย้งทางการเมืองมีน้อยหรือไม่มีเลยการสื่อสารโดยทั่วไปย่อมเป็นไปตามปกติและ

ทำให้ประชาชนสนใจพูดคุยเรื่องใกล้ตัว เช่น ปัญหาปากท้อง การแต่งตัว การบันเทิง เป็นต้น

เมื่อเกิดความขัดแย้งทางการเมืองประเด็นการสื่อสารจะพัวพันกับประเด็นความขัดแย้งมากขึ้น ประชาชนเริ่มสนใจหาข่าวเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งและกลุ่มผู้นำในความขัดแย้งก็จะสื่อสารเพื่อหาความสนับสนุนจากประชาชน ยิ่งความขัดแย้งรุนแรงขึ้นเท่าไรการสื่อสารจะเน้นกับประเด็นความขัดแย้งยิ่งขึ้น แต่ละฝ่ายในความขัดแย้งจะใช้วิธีการต่างๆไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชน การปลุกระดมการแพร่ข่าวลือ การบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อให้ฝ่ายของตนได้รับความเห็นชอบสนับสนุนจากคนส่วนใหญ่ ในกรณีที่มีการขัดแย้งเป็นการขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับฝ่ายต่อต้านรัฐบาล และรัฐบาลควบคุมสื่อมวลชนไว้ได้ ฝ่ายต่อต้านก็จะอาศัยการปลุกระดมมวลชนให้แสดงพลังต่อต้านหรือก่อความไม่สงบขึ้น และอาศัยสื่อมวลชน ใบปลิว การแพร่ข่าวจากบุคคลถึงบุคคล การใช้คำขวัญ โฆษณาชวนเชื่อเป็นเครื่องมือ

สภาวะทางการเมืองที่เกิดขึ้นนี้มีได้ยู่คงที่ แต่เปลี่ยนแปลงไปได้เสมอตามลักษณะความขัดแย้งทางการเมืองและมาตรการที่รัฐบาลใช้ดำเนินการ สภาวะการเมืองดังกล่าวส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมสื่อสารของคนที่อยู่ในสภาวะเหล่านั้นแตกต่างกันไป เพราะมนุษย์มีกระบวนการในการที่จะเลือกรับข่าวสารถึง 4 ขั้นตอนซึ่งได้แก่ 1) การเลือกรับและการเลือกใช้สื่อสารมวลชนผู้รับสารจะเลือกเปิดรับหรือเลือกที่จะใช้สื่อมวลชนตามความปรารถนาของตน และจะเลือกสื่อมวลชนที่เสนอข่าวสารและความคิดเห็นที่สอดคล้องกับความคิดและทัศนคติของตน เพราะธรรมชาติมนุษย์มีความต้องการที่จะปกป้องรักษาและส่งเสริมความคิดเกี่ยวกับตนเอง 2) การเลือกให้ความสนใจมนุษย์มักเลือกให้ความสนใจกับสิ่งที่ตนเองชอบสอดคล้องกับทัศนคติ ความคิด ความเชื่อของตน จึงเลือกสนใจเนื้อหาของสื่อมวลชนที่ตนเลือก 3) การเลือกรับรู้หรือตีความหมายเนื้อหาสิ่งที่ตนเลือกนั้น จึงมักถูกบิดเบือนโดยที่เราไม่รู้ตัว 4) การเลือกจดจำ ผู้รับสารจะเลือกจดจำเฉพาะเนื้อหาที่สอดคล้องกับรสนิยม ทัศนคติ ความชอบ ความเชื่อ ตลอดจนค่านิยมของตน

การฟังวิทยุและการอ่านหนังสือพิมพ์มีส่วนสำคัญ

ที่ทำให้ประชาชนในชนบท มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง นอกจากนี้การสื่อสารระหว่างบุคคล เช่น การประชุมชี้แจงของข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และการบอกกล่าวของญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงเป็นแหล่งข่าวสำคัญที่ช่วยสร้างความตื่นตัว และความเข้าใจทางการเมือง ผลที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ กระบวนการในการสื่อสารแบบสองขั้นตอนคือ ใช้ทั้งสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลผสมกันนั้น เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการเผยแพร่ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนในเขตชนบทของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีให้ผู้ให้ข่าวเป็นบุคคลที่ชาวบ้านให้ความเชื่อถือ และสามารถเข้ากับชาวบ้านได้ เพราะการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นได้รับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากการดูโทรทัศน์มากกว่าสื่ออื่น ๆ นอกจากนั้นก็ได้รับรู้จากการอ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ อ่านวารสาร นิตยสาร รองลงมาตามลำดับ

ขณะนี้การสารสนเทศหรือสังคมข้อมูลข่าวสารถือว่ามีความสำคัญและมีความสัมพันธ์ทางชนชั้น รัฐบาล เศรษฐกิจ สังคมและการทูตล้วนเป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายโอนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันแทบทั้งสิ้น ถือว่าเป็นพลังที่ข้ามพรมแดนไปทั่วโลกเช่นเดียวกับแนวคิดเรื่องหมู่บ้านโลกว่าด้วยการปฏิวัติด้านการสื่อสารทำให้คนทั่วทั้งโลกสามารถสื่อสารกันได้ทุกหนทุกแห่งเชื่อมต่อถึงกันได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่มีขอบเขตหรือพรมแดนใดๆมาขวางกั้น ดังจะเห็นได้จากกรณีที่บุคคลมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารจากสื่อในสิ่งที่สนใจและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยมีแรงผลักดันมาจากจิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

การเปิดรับข้อมูลข่าวสารของประชาชนนั้นก็เพราะต้องการรู้เหตุการณ์ (Surveillance) ที่เกิดขึ้น โดยการติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตการณ์สิ่งต่าง ๆ รอบตัว เพื่อจะรับรู้ทันเหตุการณ์ ทันสมัย ไม่ตกยุคและสามารถนำสิ่งที่ได้รับรู้ไปเป็นข้อมูลการตัดสินใจ (Decision) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องชีวิตประจำวัน บุคคลบางคนเลือกรับเนื้อหาข่าวสารที่ทำให้ตนเองสบายใจ มั่นใจและหลีกเลี่ยงที่จะรับเนื้อหาข่าวสารที่ทำให้ตนเองเกิดความไม่มั่นใจ วิตกกังวล โดยเลือกให้ความสนใจข่าวสารที่เข้ากันได้กับทัศนคติและความเชื่อดั้งเดิมของตน

เสรี วงษ์มณฑา (2540) กล่าวถึงองค์ประกอบของการสื่อสารที่จะทำให้การถ่ายทอดความหมายนั้นสมบูรณ์และสามารถทำการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติแล้วจะต้องประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. **ผู้ส่งสาร (Source or sender)** เป็นผู้เริ่มต้นการสื่อสาร ซึ่งการสื่อสารนั้นอาจจะเกิดขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้ ผู้ส่งสารเป็นคนแรกที่กำหนดเนื้อหาสาระว่าต้องการพูดอะไร จะมีวิธีการพูดอย่างไร ผู้ส่งสารจึงต้องมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารอย่างชัดเจนมีความเข้าใจเนื้อหาสาระของสารนั้นอย่างดีพอที่จะสื่อสารกับผู้รับสาร เมื่อส่งสารไปแล้วผู้ส่งสารจะมองดูปฏิกริยาการตอบกลับ (Feedback) ของผู้รับสารว่ามีความเข้าใจและมีปฏิกริยาตอบกลับอย่างไรกับข่าวสารที่ส่งไปนั้นซึ่งปฏิกริยาตอบกลับเป็นส่วนสำคัญของการสื่อสารเพราะทำให้ผู้ส่งสารสามารถประเมินการสื่อสารของตนว่ามีความชัดเจนหรือไม่อย่างไร

2. **สาร (Message)** คือ สิ่งเร้าหรือการสร้างความหมาย เช่น การสื่อสารด้วยคำพูดประกอบด้วยน้ำเสียงและอากัปกิริยาท่าทางตามความรู้สึก ก่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกันระหว่างผู้ส่งและผู้รับสาร การที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีทักษะในการสื่อสารใกล้เคียงกันย่อมทำให้เกิดการรับรู้ความหมายของสารนั้นตรงกันและเกิดปฏิกริยาตอบกลับระหว่างกัน สารไม่ได้ประกอบด้วยวิธีการที่เราพูดแต่เพียงอย่างเดียว แต่ประกอบด้วยการจัดประโยค อากัปกิริยาทางร่างกาย น้ำเสียง กาลเทศะ บริบท และอุปสรรค สิ่งเหล่านี้ อาจทำให้นเนื้อหาของสารยากที่จะฟังหรือได้ยิน

3. **ช่องทางหรือสื่อสาร (Channel)** ได้แก่การส่งสารโดยผ่านประสาทสัมผัสทางใดทางหนึ่งหรือหลายทางร่วมกัน ส่วนสื่อนี้มีอยู่มากมายทั้งสื่อธรรมชาติ เช่น แสง เสียง อากาศ เครื่องมือและอุปกรณ์ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ นิตยสาร วารสาร เอกสาร รายงาน แผนภูมิกิจกรรม คอมพิวเตอร์ เป็นต้น การเลือกใช้สื่อต้องคำนึงถึงคุณสมบัติเด่น และข้อจำกัดของสื่อเพื่อที่จะได้เป็นช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

4. **ผู้รับสาร (Receiver)** เป็นผู้รับเนื้อหาของสารจากผู้ส่งสาร วิเคราะห์ตีความสารทั้งโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจของผู้รับสาร ดังนั้น ผู้รับสารจะเป็นผู้รับรู้ความหมายที่

ผู้ส่งสารส่งมาและแสดงปฏิกริยาตอบกลับการสื่อสารที่สมบูรณ์จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อผู้รับสารมีการฝึกฝนพัฒนาทักษะตนเองในการสื่อสารทั้งด้านการฟัง การอ่าน การคิด การรับรู้ การตีความ การมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องราวที่สื่อสาร

5. **ผลของการสื่อสาร (Effects of communication)** ทันทที่การสื่อสารเริ่มต้นเราจะเห็นความสัมพันธ์ของคู่สื่อสารนั้นเมื่อไรก็ตามที่มีการสื่อสารเกิดขึ้นความสัมพันธ์จะเข้ามาเกี่ยวข้องและมีผลต่อหัวข้อเรื่องที่จะพูดภาษาที่ใช้ได้ตอบรวมทั้งปฏิกริยาอาการความสัมพันธ์ระหว่างคู่สื่อสารจึงเป็นองค์ประกอบของการสื่อสารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสาร

การติดต่อสื่อสารเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะเป็นเครื่องมือที่แสดงรากลึกของการรับรู้ทั้งปวง เช่น การวางแผน ที่ไม่มีคุณภาพจะเป็นสาเหตุของความไม่แน่นอนของการสั่งการในกิจการ ในทำนองเดียวกันการออกแบบโครงสร้างองค์กรที่ไม่มีคุณภาพจะทำให้เกิดความไม่แน่ชัดในความสัมพันธ์ของการติดต่อสื่อสารขององค์การมาตรฐานการปฏิบัติงานที่คลุมเครือจะนำมาซึ่งความไม่แน่นอนเกี่ยวกับความคาดหวังของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย ดังนั้นผู้บริหารจะต้องค้นหาสาเหตุของปัญหาหรืออุปสรรคในการติดต่อสื่อสารเพื่อป้องกันและแก้ปัญหานั้นที่อาจจะเกิดขึ้นในการติดต่อสื่อสาร

ส่วนอุปสรรคในการสื่อสารนั้นสามารถเกิดได้ทั้งจากผู้ส่งข่าวสาร วิธีการส่งข่าวสาร ผู้รับข่าวสารหรือข้อมูลป้อนกลับโดยอุปสรรคและความล้มเหลวในการติดต่อสื่อสารเกิดขึ้นได้จากสาเหตุดังต่อไปนี้ 1) ขาดการวางแผน (Lack of planning) การติดต่อสื่อสารที่ดีจะเกิดจากการให้เหตุผลเพื่อการชี้แจงการคัดเลือกช่องทางที่เหมาะสมที่สุดและการเลือกเวลาอย่างถูกต้องอันจะสามารถปรับปรุงความเข้าใจและลดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงได้ 2) สมมติฐานที่ไม่ชัดเจน (Unclear assumptions) สมมติฐานเป็นรากฐานของข่าวสารความไม่ชัดเจนของสมมติฐานจะเป็นผลให้เกิดความสับสนและการสูญเสียไม่ตรีจิตที่ดีต่อกันได้ 3) การบิดเบือนความหมาย (Semantic assumptions) ซึ่งสามารถเป็นสิ่งที่ตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจก็ได้ (4) ข่าวสารไม่มีคุณภาพชัดเจน (Poorly expressed messages)

การไม่มีเนื้อหาสาระที่จะทำให้เกิดความชัดเจนขึ้นในตัวของผู้ส่งข่าวสารก็จะมีผลต่อข่าวที่จะแสดงออกมาโดยเขาจะเลือกคำที่ไม่มีคุณภาพคำที่เป็นข้อยกเว้นขาดการประติดปะต่อกันการจัดระบบอย่างไม่ถูกต้อง โครงสร้างของประโยคที่ใช้คำฟุ่มเฟือย การใช้คำพูดที่กล่าวซ้ำซากการใช้คำศัพท์เฉพาะอาชีพที่ไม่มีความจำเป็นและความล้มเหลวในการทำความเข้าใจทำให้เกิดขึ้นกับสิ่งที่ไม่มีความจำเป็นและความล้มเหลวในการทำความเข้าใจทำให้เกิดขึ้นกับสิ่งที่เกี่ยวข้องซึ่งการขาดความชัดเจนและความถูกต้องนี้เป็นความสูญเสียที่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดยการให้ความเอาใจใส่และสร้างความรอบคอบอย่างมากในการถอดรหัสข่าวสารที่ได้รับ ตามทฤษฎี S M C R ของ Berlo (1960) ระบุว่าปัจจัยที่สำคัญต่อความสำเร็จของการสื่อสารได้แก่

- 1) ทักษะในการสื่อสาร (Communication skills) หมายถึงทักษะซึ่งทั้งผู้ส่งและผู้รับควรจะมี ความชำนาญในการส่งและการรับเพื่อให้เกิดความเข้าใจกันได้อย่างถูกต้อง
- 2) ทักษะคติ (Attitudes) เป็นทัศนคติของผู้ส่งและผู้รับ ซึ่งมีผลต่อการสื่อสาร ถ้าผู้ส่งและผู้รับ มีทัศนคติที่ดีต่อกัน จะทำให้การสื่อสารได้ผลดี ทั้งนี้เพราะทัศนคดีย่อมเกี่ยวข้องไปถึงการยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างผู้ส่งและผู้รับด้วย
- 3) ระดับความรู้ (Knowledge levels) ถ้าผู้ส่งสารและผู้รับสารมีระดับความรู้เท่าเทียมกันก็จะทำให้การสื่อสารนั้นลุล่วงไปด้วยดี แต่ถ้าหากความรู้ของผู้ส่งสารและผู้รับสารมีระดับที่แตกต่างกันย่อมจะต้องมีการปรับปรุงความยากง่ายของข้อมูลที่จะส่งในเรื่องความยากง่ายของภาษาและถ้อยคำสำนวนที่ใช้
- 4) ระบบสังคมและวัฒนธรรม (Socio cultural systems) เป็นสิ่งที่มีส่วนกำหนดพฤติกรรมของประชาชน ซึ่งเกี่ยวข้องไปถึงขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติ

ปัจจุบันสภาวการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเปลี่ยนแปลงไปมาก พัฒนาการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้รู้คหน้าไปควบคู่กับการพัฒนาเทคโนโลยีทางการสื่อสาร รวมถึงการพัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน ทำให้การสื่อสารทางการเมืองมีความสลับซับซ้อนและทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมทางการเมืองในประเทศไทยที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้มีการใช้วิธีการสื่อสารทางการเมือง

ไม่ลักษณะใดก็ลักษณะหนึ่ง

การสื่อสารทางการเมืองเป็นการอภิปรายหรือโต้แย้งเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะ รวมทั้งวาทะทางการเมืองทั้งการเขียนและการพูด โดยผู้ส่งสารมีเจตนาที่จะให้การส่งสารมีอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมทางการเมืองหรือกล่าวว่าการอภิปรายหรือการโต้แย้งเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะที่จะเป็นการสื่อสารทางการเมืองจะขึ้นอยู่กับสาระสำคัญและวัตถุประสงค์ สำหรับวิธีการสื่อสารทางการเมืองในประเทศไทยนั้น โดยทั่วไปนักการเมืองมักจะถ่ายทอดแนวความคิด อุดมการณ์และนโยบายทางการเมืองไปสู่ประชาชนด้วยวิธีการสื่อสารทางเดียว (One-Way communication) ซึ่งใช้ในรูปแบบการโฆษณา (Advertising) หรือการประชาสัมพันธ์ (Public relations) เพื่อรณรงค์หาเสียงผ่านสื่อต่างๆ ทั้งสื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อเฉพาะกิจอื่นๆ และอาจรวมถึงการสื่อสารในรูปแบบของการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) เพื่อโน้มน้าวจิตใจให้ประชาชนเกิดทัศนคติที่ดี ให้การยอมรับและแสดงพฤติกรรมด้วยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้นักการเมืองหรือพรรคการเมืองที่ตนให้ความไว้วางใจ

โดยส่วนประกอบของระบบสื่อสารทางการเมืองได้แก่ 1) แหล่งที่มาของข่าวสาร (Source of the message) 2) เนื้อหา (Message) หรือตัวข่าวสาร 3) ช่องทาง (Channel) ที่ข่าวสารถูกส่งออกไปยังผู้รับ (Audience) 4) ปฏิกริยาตอบกลับ (Feedback) ดังนั้นการสื่อสารทางการเมือง (Political communication) จึงเป็นการถ่ายทอดข่าวสารหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองระหว่างรัฐบาลประชาชน รวมถึงกลุ่มต่างๆ ในสังคม การสื่อสารทางการเมืองเป็นเครื่องมือที่สำคัญในระบบการเมือง

การสื่อสารทางการเมืองเป็นปัจจัยนำเข้า (Input) และปัจจัยส่งออก (Output) ของระบบการเมือง กล่าวคือประชาชนสามารถส่งผ่านข้อเรียกร้อง รวมถึงความคิดเห็นต่าง ๆ ที่มีต่อรัฐบาล นโยบายหรือผลงานของรัฐบาลผ่านช่องทางการสื่อสารทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผลประโยชน์ พรรคการเมือง ผู้แทนของประชาชนรวมถึงสื่อมวลชนไปสู่รัฐบาล จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะอยู่ภายใต้ระบบการปกครองใด การสื่อสารทางการเมืองมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่และการพัฒนาระบบการเมืองทั้งสิ้น

สำหรับช่องทางในการสื่อสารทางการเมืองแบ่งตามลักษณะและบทบาทที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะรวมทั้งความสนใจของผู้เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่มีต่อสื่อแต่ละประเภท โดย 3 ช่องทางมีดังนี้

1. ช่องทางการสื่อสารมวลชน (Mass media channel) เป็นวิธีการในการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนต่างๆ คือหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ ซึ่งแหล่งข่าวหรือผู้ส่งสารอาจเป็นบุคคลหนึ่งหรือมากกว่านั้น ที่จะส่งข่าวสารไปยังผู้รับสารจำนวนมากได้ สื่อมวลชนสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้รับสารที่มีจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว อันเป็นการเพิ่มพูนความรู้หรือการแพร่กระจายข่าวสาร ซึ่งอาจสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่บุคคลมีอยู่ได้ในขณะเดียวกัน สื่อมวลชนก็สามารถสร้างทัศนคติ และค่านิยมใหม่ ๆ ให้เกิดแก่ประชาชนได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ทัศนคติและค่านิยมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลผู้นั้นรับสารที่เสนอเรื่องราวในแนวเดียวกันบ่อย ๆ สื่อมวลชนจึงมีอิทธิพลกับประชาชนในลักษณะสะสม (Cumulative impact) มีอิทธิพลที่ก่อให้เกิดผลขึ้นทันทีทันใด หรือในระยะเวลาอันสั้น คือ ไม่ใช่อิทธิพลที่เกิดจากการดูโทรทัศน์เพียงครั้งเดียว หรือการอ่านหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

2. ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal channel) เป็นการติดต่อระหว่างบุคคลกับบุคคล เพื่อที่จะถ่ายทอดข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร

3. ช่องทางการสื่อสารทางสื่อเฉพาะกิจ (Specialized media) คือสื่อที่จัดทำขึ้นในโอกาสพิเศษ เพื่อใช้รณรงค์เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ชักจูงใจหรือให้ความรู้องค์การหรือหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งการเผยแพร่สื่อใหม่ ๆ สู่สังคม สำหรับสังคมไทยสื่อเฉพาะกิจเป็นเรื่องจำเป็นเพราะเป็นประเทศกำลังพัฒนา สื่อเฉพาะกิจนั้นจัดเป็นแขนงหนึ่งของสื่อมวลชนแต่ได้พัฒนาเนื้อหาเพื่อใช้ประโยชน์เป็นเรื่องราวไป ฉะนั้นสื่อเฉพาะกิจโดยทั่วไปมีกลุ่มประชาชนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่แน่นอน มีการส่งเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนกลุ่มนั้นๆ การผลิตไม่ยุ่งยาก การเสนอเนื้อหาเป็นไปอย่างง่าย

การสื่อสารทางการเมืองของไทยนั้นก็มีหลากหลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหน่วยงานของรัฐจะนำรูปแบบหรือ

วิธีการใดมาใช้กับแต่ละสถานการณ์ ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกัน 3 प्रकार ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์ทางการเมืองหรือนโยบายของรัฐ โดยรัฐบาลรวมทั้งหน่วยงาน/องค์การราชการ ซึ่งอาจเป็นกระทรวง กรม กอง หน่วยงานในภูมิภาคและหน่วยงานในท้องถิ่น จะดำเนินการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อชี้แจงนโยบาย การดำเนินงานผลงาน เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีของหน่วยงาน/องค์การนั้นไปยังประชาชน เพื่อให้ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากประชาชน การประชาสัมพันธ์ทางการเมืองของรัฐบาล

2. การกล่อมเกลางทางการเมืองโดยการสร้างทัศนคติที่ดีทางการเมือง การที่รัฐบาล หน่วยงาน/ องค์การของรัฐดำเนินการเผยแพร่ การคิดป้ายประกาศ การแจกใบปลิว การออกบทความทางวิทยุ หนังสือพิมพ์ ข่าวสารต่างๆทางโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นการสร้างการรับรู้ ค่านิยม ทัศนคติทางการเมืองให้กับประชาชนรับทราบเข้าใจการทำงานของรัฐบาล สร้างความนิยมในตัวรัฐบาล สร้างความเชื่อมั่นของประชาชนให้เกิดกับรัฐบาล ที่สำคัญเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้เกิดขึ้น หากประชาชนไม่เห็นด้วยกับการดำเนินงานของรัฐบาล ประชาชนก็มีสิทธิ์ในการแสดงออกโดยการไม่เลือกรัฐบาลเข้ามาทำหน้าที่นั่นเอง

3. การสร้างภาพลักษณ์ หน่วยงาน/ องค์การ หรือผู้ที่มีอำนาจทางการเมือง เช่น รัฐมนตรี เจ้าหน้าที่ระดับสูง แม้กระทั่งโครงการที่รัฐ หน่วยงาน/องค์การต้องการสนับสนุนจากประชาชน การสื่อสารมวลชนถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์อย่างไรก็ตามหากผู้มีอำนาจทางการเมืองไม่มีผลงานแต่สามารถใช้สื่อมวลชนเพื่อการประชาสัมพันธ์แล้วก็มักได้รับการยอมรับ

การเปิดรับข้อมูลข่าวสารจึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคม ในกรณีของประเทศที่พัฒนาแล้ว พฤติกรรมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นเรื่องที่มีความสำคัญของชีวิตผู้คน และรัฐบาลในประเทศเหล่านี้มักจะให้ประชาชนได้มีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิต ความขัดแย้งบริเวณแนวชายแดนไทย-กัมพูชาเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาภูมิหลังพบว่าปราสาทเขาพระวิหารที่ภาษาเขมรเรียกว่า “เปรียะวิเฮียร์” (Preah

Vihear) ตั้งอยู่บนหน้าผาเปี้ยตาดีของเทือกเขาพนมดงรัก ในเขตอำเภอจอมกระสาน จังหวัดพระวิหารของประเทศ กัมพูชา ห่างจากกรุงเทพมหานครเมืองหลวงของกัมพูชา 296 กิโลเมตร ส่วนฝั่งไทยตั้งอยู่ในเขตหมู่บ้านภูมิจรอล (แปลว่าบ้านต้นสน) ตำบลเสาธงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ห่างตัวจังหวัด 110 กิโลเมตร ปราสาทเขาพระวิหารถือว่าเป็นสุดยอดแห่งสถาปัตยกรรมแห่ง อคติสมัยอาณาจักรขอมเรืองอำนาจซึ่งสร้างมานับพันปี ปัจจุบันหลงเหลือเพียงซากเศษที่ไม่สมบูรณ์ เพราะผล แห่งกาลเวลาที่ล่วงเลยมายาวนาน ประกอบกับการตกเป็น สมรภูมิการสู้รบในช่วงที่เกิดความขัดแย้งทางการเมือง ของกัมพูชา และในปี พ.ศ. 2551 ได้เกิดปัญหาความขัดแย้ง ไทย-กัมพูชา เนื่องจากรัฐบาลในขณะนั้นได้ไปรับรอง การขอขึ้นทะเบียนตัวปราสาทพระวิหารให้กัมพูชา เพื่อ นำไปเสนอต่อองค์การยูเนสโก เพื่อขอขึ้นทะเบียนเป็น มรดกโลกจันรัฐบาลอุกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก และ นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศและ ระหว่างประเทศ กลายเป็นวิกฤตการณ์เขาพระวิหารในช่วง ปี พ.ศ. 2551-2552

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ประชาชนในหมู่บ้าน ภูมิจรอลที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ซึ่งเป็น หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ใกล้บริเวณปราสาทเขาพระวิหารมากที่สุด ของฝั่งไทยและถือว่าเป็นชายขอบ (Marginal people) เพราะเป็นกลุ่มคนที่อยู่ห่างจากศูนย์กลางอำนาจขาดโอกาส ในการต่อรอง ขาดโอกาสทางการศึกษา ขาดเครื่องมือ ที่เข้าถึงอำนาจ ถูกกีดกันออกนอกระบบ การขาดโอกาส ในการจัดสรรทรัพยากรและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากราชการ โดยข้อมูลข่าวสารได้รับการยอมรับว่าเป็นปัจจัย สำคัญในการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่าง ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเน้นการบริหารจัดการ ที่ยึดหลักการบริหารแบบโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ หลายรัฐบาลที่ผ่านมาไม่ค่อยใส่ใจที่จะให้ประชาชน ตามแนวชายแดนได้มีโอกาสรับรู้ข่าวสารการตัดสินใจของ รัฐบาล

ดังนั้น การตัดสินใจเรื่องของปัญหาตามแนว ชายแดนนี้มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ในการประกอบอาชีพ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ดังปรากฏกรณีของหมู่บ้านภูมิจรอลที่อยู่อาศัยติดแนวเขต ชายแดนไทย-กัมพูชาและเป็นบริเวณที่ตั้งเขาพระวิหาร ถ้ายึดตามกรอบการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐของ ประชาชนตามรัฐธรรมนูญแล้วประชาชนตามแนวชายแดน ควรมีโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากรัฐบาลอย่าง รวดเร็วและต่อเนื่องเหมือนกับประชาชนในภาคส่วนต่างๆ แต่ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกลับปรากฏว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เป็นไปด้วยความล่าช้าและสับสน จึงทำให้เกิดผลกระทบ และปัญหาทางสังคมตามมาและส่งผลถึงความร่วมมือ และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเป็นไปอย่างยากลำบาก เมื่อเกิดการสู้รบ แต่ถ้าหากประชาชนมีโอกาสได้รับรู้ข้อมูล ข่าวสารจากรัฐบาลสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ในพื้นที่จะส่งผลถึงความร่วมมือในการอพยพหลบภัย การป้องกันชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนความร่วมมือ แก้ปัญหาด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนได้เป็นอย่างดี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยได้แยกความหมายตามองค์ประกอบการ สื่อสารในรูปของประโยคคำถามที่ว่า “ใครบอกอะไรแก่ใคร โดยช่องทางใดและมีผลเป็นอย่างไร” ซึ่งองค์ประกอบใน การสื่อสารจะประกอบด้วย 1) ผู้ส่งสาร (S = Sender) หรือ Who 2) เนื้อหาของสาร (M = Message) หรือ Say What 3) ช่องทาง (C = Channel) หรือ In with Channels 4) ผู้รับ สาร (R = Receiver) หรือ To Whom 5) ผลของการสื่อสาร (E = Effects) หรือ With What Effects ซึ่งเป็นการพรรณนา จากด้านในสู่ด้านนอก (From the inside out) และเป็นการ วิจัยที่มองจากทฤษฎีของบุคคลที่มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ ในปรากฏการณ์นั้นๆ ด้วยการแสวงหาความเข้าใจเกี่ยวกับ ความเป็นจริงทางสังคม (Social realities) ที่มีกระบวนการ (Processes) และแบบแผนของความหมาย (Meaning pattern) ลักษณะทางโครงสร้าง (Structural feature) ซึ่ง รวบรวมข้อมูลที่เป็นภาพรวมทั้งหมด (Holistic) ศึกษา ปรากฏการณ์หรือสภาพของปัญหา เพื่อทำความเข้าใจ ในบริบทหรือปัญหาที่เกี่ยวข้อง (Contextual) นำไป วิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ซึ่งมีระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. พื้นที่ในการศึกษาผู้วิจัยได้เลือกหมู่บ้านภูมิจรอล ตำบลเสาชางชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เนื่องจากเป็นพื้นที่เกิดกรณีวิกฤตการณ์เขาพระวิหารในช่วง พ.ศ. 2551-2552
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ผู้วิจัยได้เลือกประชากรแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 23 คน แยกเป็นประชากรในพื้นที่ 20 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง 3 คน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structural in-depth interview) การสนทนากลุ่ม (Focus group) และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation)
4. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary study) การลงมือปฏิบัติการในภาคสนาม (Field research) และนำข้อมูลไปจัดแยกเป็นหมวดหมู่
5. วิเคราะห์ข้อมูลตามหลักของเดนซิน (Denzin, 1970) เพื่อหาความเชื่อมโยงของความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ของข้อมูลจากเอกสาร ส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) ได้วิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกเป็นกลุ่ม

ผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการสื่อสารและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องจนนำไปสู่การลงมือปฏิบัติการในภาคสนามด้วยการใช้เครื่องมือในการวิจัยและนำผลไปวิเคราะห์ จึงได้ผลการวิจัยสามารถตอบข้อคำถามการวิจัยใน 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. กระบวนการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชนชาวภูมิจรอลจากรัฐบาลในกรณีวิกฤตการณ์เขาพระวิหารในช่วงพ.ศ. 2551-2552 พบว่า 1) ผู้ให้ข้อมูลที่รับรู้ข่าวสารมีมากที่สุด 11 คน รับรู้น้อย 7 คน และรับรู้บ้าง 2 คน 2) สาเหตุที่ติดตามข่าวสารเพราะว่าเป็นที่อยู่อาศัยเป็นภูมิลำเนา มีความรักหวงแหนแผ่นดินไทยและ

อยากทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ว่าจะมีผลกระทบต่อการอยู่อาศัยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากน้อยเพียงใด เพื่อปรับตัวและเตรียมรับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นทั้งในด้านบวกและลบ ขณะเดียวกันก็อยากทราบว่ามีรัฐบาลทั้ง 2 ประเทศจะแก้ไขปัญหาอย่างไรบ้าง 3) เนื้อหาของข่าวสารที่ผู้ให้ข้อมูลติดตามจะเกี่ยวกับปัญหาข้อพิพาทเรื่องเขตแดนไทย-กัมพูชาโดยเฉพาะพื้นที่ 4.6 ตารางกิโลเมตรที่กัมพูชาบุกรุกเข้ามานั้นเป็นของใครกันแน่ นอกจากนั้นจะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการปิดทางขึ้นผามออีแดง ทำให้ประชาชนที่ทำมาหากินในบริเวณนั้นได้รับความยากลำบากในการดำรงชีพ 4) ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาจะเป็นวิทยุ หนังสือพิมพ์ จากส่วนกลางและท้องถิ่น อินเทอร์เน็ต นอกจากนั้นจะรับรู้จากการพูดคุยสนทนาและการเข้าร่วมประชุมสัมมนา กับหน่วยงานของทางราชการที่เข้ามาจัดกิจกรรมในพื้นที่ 5) การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในหมู่บ้านใกล้ชิดโดยเฉพาะคนในหมู่บ้าน ในชุมชน ตลอดจนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาปฏิบัติการในพื้นที่ ประเด็นที่พูดคุยกันจะเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดปัญหาพื้นที่ทับซ้อนและการให้ข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นของเจ้าหน้าที่การแก้ไขปัญหาของรัฐบาล 6) หน่วยงานของรัฐบาลในพื้นที่ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนน้อยมาก และขาดความต่อเนื่อง บางครั้งข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ออกไปไม่ตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งเป็นปัญหาให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความสับสน 7) ข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นในพื้นที่มีทั้งจริงมีทั้งลวง ส่วนมากมักจะอ้างความมั่นคงเป็นหลักทำให้ประชาชนเกิดความสับสน และได้ระบุด้วยว่ารัฐบาลควรให้ข้อมูลที่ เป็นจริงเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบและจะได้ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาตามแนวชายแดนบ้าง 8) การให้ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ตรงกับความ เป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เป็นปัญหาลำดับต้น ๆ นอกจากนั้นก็ยังมีปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งขาดความเอาใจใส่ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน 9) สิ่งที่รัฐบาลควรทำอย่างยิ่งคือให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงแก่ประชาชนในพื้นที่ รับเร่งแก้ไขปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในช่วงที่เกิดวิกฤต ผู้บริหารระดับสูงของรัฐบาลต้องลงไปดูพื้นที่เกิดเหตุจริงไม่ฟังรายงานเพียงอย่างเดียวและมีการเจรจา

แก้ปัญหาเกี่ยวกับประเทศกัมพูชาด้วยไมตรีในฐานะประเทศเพื่อนบ้าน 10) สิ่งที่ทำให้ข้อมูลยากที่สุดคือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ว่ามาจากสาเหตุใด การเจรจาแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกัมพูชาคืบหน้าหรือได้ข้อตกลงอย่างไรบ้าง นอกจากนี้ก็อยากรับรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนความเป็นอยู่ของประชาชนตามแนวชายแดน (11) การส่งข่าวสารวิกฤตการณ์เขาพระวิหารไปสู่ประชาชนนั้น รัฐบาลได้มีการส่งข่าวสารเป็นประจำ โดยเน้นเนื้อหาที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่และการสร้างภาพลักษณ์ของประเทศเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันของคนในประเทศและระดับนานาชาติ โดยใช้ช่องทางเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนทั้งของรัฐบาลและเอกชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ยังใช้กลไกของรัฐบาลในพื้นที่ผ่านผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน เป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสารอีกทอดหนึ่ง

2. บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่ส่งผลต่อกระบวนการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชน ชาวภูมิจรอลจากรัฐบาลในกรณีวิกฤตการณ์เขาพระวิหาร ในช่วง พ.ศ. 2551-2552 โดยบริบททางการเมืองพบว่า 1) การรับรู้บริบททางการเมืองเกี่ยวกับวิกฤตการณ์เขาพระวิหารที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2551-2552 ของประชาชนในพื้นที่มีน้อยมาก 2) เนื้อหาของข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับวิกฤตการณ์เขาพระวิหารที่รัฐบาลเผยแพร่ออกไปนั้นขาดความชัดเจน มีลักษณะบิดเบือนคลุมเครือ ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 3) ช่องทางในการให้ข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับวิกฤตการณ์เขาพระวิหารของรัฐบาลเป็นไปด้วยความล่าช้าไม่ทันเหตุการณ์ และข่าวที่นำเสนอออกไปนั้นขาดการกลั่นกรองจนทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความสับสนแต่ช่องทางของข่าวสารในบางกรณีรัฐบาลสามารถทำได้รวดเร็ว เช่น แจ่งเตือนเกี่ยวกับเรื่องการอพยพ 4) การรับรู้บริบททางการเมืองเกี่ยวกับวิกฤตการณ์เขาพระวิหารที่รัฐบาลนำเสนอไปนั้นไม่สอดคล้องกับความต้องการที่อยากจะได้รับรู้ของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลข่าวสารยังมีความคลาดเคลื่อนกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ และการให้ข่าวสารมุ่งสร้างแต่ประเด็นความขัดแย้งเป็นส่วนมาก

5) บริบททางการเมืองเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเพราะต้องเน้นไปที่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย-กัมพูชาซึ่งมีเขตแดนติดต่อกัน การสร้างความเข้าใจด้วยการเจรจาจะเป็นข้อยุติที่ดีที่สุดแต่บริบททางการเมืองของไทยกลับมีตัวแปรสำคัญคือความขัดแย้งแตกแยกจากความคิดเห็นที่แตกต่างกรณีพื้นที่ทับซ้อนจนนำไปสู่ปัญหาอื่นๆ หากสามารถคลี่คลายปัญหาทางการเมืองได้ปัญหาด้านอื่นก็สามารถยุติลงได้

บริบททางเศรษฐกิจพบว่า 1) รัฐบาลได้ให้ข่าวสารเกี่ยวกับบริบททางเศรษฐกิจในขณะที่เกิดวิกฤตการณ์เขาพระวิหารน้อยมาก ข่าวสารที่เผยแพร่ออกไปไม่ตรงกับสิ่งที่ประชาชนในพื้นที่อยากจะได้รับ 2) รัฐบาลได้แนะนำให้มีมาตรการวังในการดำเนินชีวิตในยามวิกฤตซึ่งถือว่าเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ส่วนการให้ความช่วยเหลือมีเพียงการแจกถุงยังชีพเพียงเล็กน้อยเท่านั้น 3) ช่องทางในการสื่อสารข่าวสารทางเศรษฐกิจของรัฐบาลไปถึงประชาชนในขณะที่เกิดวิกฤตการณ์เขาพระวิหารยังมีไม่เพียงพอ เพราะรัฐบาลขาดความกระตือรือร้น ขาดความจริงจังตั้งใจที่จะแก้ไขปัญหาให้ประชาชนในพื้นที่ ทำให้ประชาชนขาดโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แท้จริงในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว 4) ข่าวสารทางเศรษฐกิจของรัฐบาลขณะเกิดวิกฤตการณ์เขาพระวิหารนั้นไม่ตรงกับความต้องการที่ประชาชนในพื้นที่อยากจะได้รับ ซึ่งประชาชนส่วนมากอยากให้หน่วยงานที่เป็นกลไกของรัฐบาลให้ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว ไม่บิดเบือน ตรงกับกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ 5) บริบททางเศรษฐกิจนั้นนับว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่เมื่อเกิดวิกฤตการณ์เขาพระวิหารทำให้การค้าขายหยุดชะงัก ประชาชนไม่สามารถหาเลี้ยงชีพได้เหมือนปกติจึงสร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก

บริบททางสังคมพบว่า 1) ประชาชนในพื้นที่ได้รับรู้เกี่ยวกับบริบททางสังคม เช่น การอพยพหลบภัยขณะเกิดวิกฤตการณ์เขาพระวิหาร ซึ่งฝ่ายความมั่นคงที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ได้เตรียมการและฝึกซ้อมทั้งประชาชนและนักเรียนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี 2) รัฐบาลไม่ได้แนะนำประชาชนในพื้นที่ขณะเกิดวิกฤตการณ์เขาพระวิหารอย่างเพียงพอ ทำให้ประชาชนต้องแก้ปัญหา

ตามความถนัดด้วยตนเอง 3) ประชาชนในพื้นที่อยากให้งานที่เป็นกลไกของรัฐบาลให้ความช่วยเหลือในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยและการหาแหล่งทุนที่จะนำไปประกอบอาชีพ 4) การรับรู้บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในพื้นที่ไม่ครบถ้วนทุกด้าน ด้านการเมืองประชาชนในพื้นที่อยากรู้มากที่สุด เพราะอยากแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จริงเป็นอย่างไร และวิธีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของรัฐบาลทั้งในระยะสั้นที่เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และการแก้ไขปัญหาในระยะยาวรัฐบาลจะดำเนินการอย่างไร 5) บริบททางสังคมเป็นการปิดกั้นวิถีชีวิตปกติของประชาชนในพื้นที่ซึ่งเคยสัญจรไปมาตามปกติระหว่างชายแดนหรือการเข้าไปหาของป่ามายังชีพก็ถูกปิดกั้น การเข้มงวดของเจ้าหน้าที่จนทำให้ประชาชนขาดเสรีภาพในการชีวิต

3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมาจากรอบการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของประชาชนชาวภูมิจรูดจากรัฐบาลในกรณีวิกฤตการณ์เขาพระวิหาร ในช่วง พ.ศ. 2551-2552 พบว่า 1) ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบด้านจิตใจมากที่สุด เกิดความวิตกกังวลกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รองลงมาเป็นเรื่องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่คลาดเคลื่อนไม่ตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ จนทำให้เกิดความสับสนจนนำไปสู่ปัญหาความร่วมมือในด้านอื่น ๆ 2) ความรู้สึกของประชาชนในพื้นที่ต่อการรับรู้ข่าวสารนั้นยังมีความสับสน เพราะข้อมูลที่ได้รับส่วนมากไม่ตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ จนนำไปสู่ความคิดแตกแยก มีปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งกันตามมา นอกจากนี้ยังรู้สึกที่รัฐบาลมีความอ่อนแอขาดประสิทธิภาพและทักษะในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น 3) ชาวบ้านต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยปรับตัวเรื่องการอยู่อาศัย การทำมาหากิน การใช้ชีวิตประจำวัน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยตั้งสติเพื่อเตรียมพร้อมรับสถานการณ์รุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นตลอดเวลา 4) หน่วยงานในพื้นที่จะปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลจากส่วนกลางแต่การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ขาดความต่อเนื่อง มักออกคำสั่งให้ชาวบ้านทำตามแล้วหายไปทั้งปัญหาให้ชาวบ้านแก้ไขกันเอง 5)

การปิดเขาพระวิหารทำให้ชาวบ้านได้รับผลกระทบด้านเศรษฐกิจมากที่สุด เพราะไม่สามารถค้าขายเพื่อหาเลี้ยงชีพได้จนทำให้มีหนี้สินจากการกู้ยืมเงินมาลงทุน และทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ว่างงานเป็นจำนวนมาก 6) ไม่มีหน่วยงานของรัฐบาลในพื้นที่ให้ความช่วยเหลือในเรื่องปากท้องอย่างจริงจัง แต่จะมีบ้างเพียงการแนะนำในการหาอาชีพเสริมตามความถนัด ส่วนมากประชาชนในพื้นที่จะช่วยเหลือตัวเองมากที่สุด 7) ผลกระทบด้านสังคมที่ชัดเจนที่สุดคือประชาชนในพื้นที่ขาดความรัก ความสามัคคี และความเอื้ออาทรต่อกันมากขึ้น เพราะทุกคนต่างเอาตัวรอด ยึดติดกับวัตถุเฉพาะหน้ามากขึ้น 8) วิกฤตการณ์เขาพระวิหารในครั้งนี้ถือว่ายังไม่รุนแรงมาก ครอบครัวของประชาชนในพื้นที่จึงไม่มีการพลัดพรากจากกันจะมีบ้างก็เพียงคนหนุ่มคนสาวไปทำงานรับจ้างในจังหวัดอื่น ๆ ส่วนการอพยพหลบภัยนั้นฝ่ายทหารซึ่งดูแลพื้นที่ชายแดนได้มีการเตรียมความพร้อมและฝึกอพยพแก่นักเรียนและประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี 9) ประชาชนในชุมชนหรือในหมู่บ้านจะมีความรู้สึกที่อบอุ่นเมื่อมีเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลในพื้นที่หรือจากส่วนกลางเข้าไปแนะนำในเรื่องต่าง ๆ 10) ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบทางการเมืองมากที่สุด เพราะรัฐบาลไทยขาดความต่อเนื่อง การแก้ปัญหาที่ยืดแนวทางของใครของมัน แต่ละรัฐบาลใช้วิธีแก้ปัญหาตามกระแสรัฐบาลไม่ได้สนใจที่จะแก้ปัญหาอย่างจริงจัง และยังคงขาดข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่ รองลงมาคือผลกระทบด้านเศรษฐกิจเพราะเป็นเรื่องของปากท้อง หากประชาชนกินอิ่มนอนหลับความร่วมมือกับรัฐบาลจะมีมากขึ้น แต่ขณะนี้ประชาชนแทบจะไม่สนใจการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล เพราะรัฐบาลดำเนินการล่าช้าไม่ทันการณ์ ชาวบ้านจึงแก้ปัญหาด้วยตัวเอง นอกนั้นก็ระบุว่าผลกระทบทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมมีเท่า ๆ กัน เพราะรัฐบาลไม่ได้สนใจที่จะแก้ปัญหาอย่างจริงจัง 11) ผลกระทบทางการเมืองที่เกิดขึ้นในกรณีวิกฤตการณ์เขาพระวิหารในครั้งนี้ รัฐบาลต้องมีความจริงใจในการแก้ไขปัญหามากกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ โดยให้โอกาสคนในพื้นที่มีส่วนร่วมรับรู้และเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วย เพราะปัญหาการเมืองทั้งในส่วนกลาง ในพื้นที่ และระหว่างประเทศเป็นปัญหาที่ละเอียดอ่อนและเป็นเรื่องที่อยู่ฝ่ายต้องร่วมมือกัน การที่จะผลักภาระให้ฝ่ายใด

ฝ่ายหนึ่งดำเนินการแต่ฝ่ายเดียวคงสำเร็จได้ยาก เพราะปัญหาชายแดนไทย-กัมพูชามีเพิ่มพูนมากขึ้น ยากที่จะแก้ไขให้ลุล่วงได้ในเวลาอันสั้น 12) ผลกระทบจากกระบวนการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองนั้นรัฐบาลยังไม่สามารถชี้แจงหรือทำความเข้าใจให้กับกลุ่มประชาชนที่มีความคิดเห็นต่างในกรณีเขาพระวิหารให้เกิดความเข้าใจได้จนมีการปลุกกระแสเคลื่อนไหวคลั่งชาติ จนนำไปสู่ปัญหาความรุนแรงอื่น ๆ ขณะที่ประชาชนในพื้นที่ไม่ยอมให้คนนอกพื้นที่เข้าไปสร้างความวุ่นวายปั่นป่วนเพราะพวกเขาได้รับผลกระทบโดยตรงเมื่อเกิดเหตุการณ์สู้รบระหว่างไทย-กัมพูชา ซึ่งต้องทิ้งบ้านเรือนและทรัพย์สินต่างๆ อพยพหลบภัยเพื่อเอาตัวรอด 13) ข้อเสนอแนะอยากใหหน่วยงานของรัฐบาลใส่ใจแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างสม่ำเสมออย่าเป็นเพียงการแก้ไขเฉพาะหน้าเท่านั้นและอยากให้ไทย-กัมพูชามีสันติภาพที่มั่นคง เพื่อจะได้ไปมาหาสู่กันเหมือนปกติและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขแบบยั่งยืนตลอดไป เมื่อกล่าวโดยสรุปวิกฤตการณ์เรื่องเขาพระวิหารในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2551-2553 ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงให้กับผู้คนในประเทศไทย จนกลายเป็นกระแสความขัดแย้งทางความคิดจนนำไปสู่ความแตกแยกของคนไทยและเกิดปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างไทย-กัมพูชา 3 ประการดังนี้

1. สถานการณ์ในประเทศไทยขณะนั้นเต็มไปด้วยความขัดแย้งทางความคิด ไม่ว่าจะกรณีการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก กรณีแสดงการมีส่วนร่วมไทย-กัมพูชา กรณีการบริหารจัดการพื้นที่ทับซ้อน ซึ่งทั้ง 3 กรณีนี้อยู่ในความสนใจของคนไทยอย่างกว้างขวาง โดยมีนักวิชาการ นักคิด นักเคลื่อนไหวและผู้สนใจจัดกลุ่มในรูปของการสัมมนาขึ้นในสถาบันการศึกษาต่างๆ หลายแห่ง ขณะเดียวกันกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย(พธม.) ก็ได้ตั้งป้อมถล่มรัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช และต่อเนื่องถึงรัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ จนกระทั่งถึงรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ทำให้บรรยากาศในประเทศขณะนั้นมีลักษณะความเป็นชาตินิยมอยู่มาก กระทั่งมีคนไทยบางกลุ่มซึ่งถูกสื่อมวลชนขนานนามว่าเป็น “กลุ่มคลั่งชาติ” ได้ไปรวมตัวที่หมู่บ้านภูมิจรอลซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ติดกับเขตแดนไทย-กัมพูชาใกล้เขาพระวิหาร ส่งผลให้เกิดคนไทยอีกกลุ่มซึ่งเป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่ตาม

แนวชายแดนเข้าไปกั้นการชุมนุมจนเกิดการปะทะกัน ทำให้มีผู้บาดเจ็บเกิดขึ้นจำนวนไม่น้อย แต่ในที่สุดฝ่ายความมั่นคงได้เข้าไปไกล่เกลี่ยและระงับเหตุทำให้สถานการณ์ในห้วงเวลานั้นคลี่คลายลง

2. กรณีเขาพระวิหารในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2551-2553 ได้ส่งผลต่อความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา ซึ่งในทางภูมิประเทศก็มีชายแดนติดต่อกันไม่มีใครสามารถแยกแผ่นดินออกไปจากกันได้ ทางด้านประชากรที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนของทั้ง 2 ประเทศก็ไปมาหาสู่กันสามารถสื่อสารกันรู้เรื่อง และยังมีการครอบครัวย้ายถิ่นกันก็มีซึ่งเห็นได้จากกิจกรรมทางศาสนาที่ทั้ง 2 ประเทศจัดขึ้นจะมีการแลกเปลี่ยนกันไปมาเสมือนญาติพี่น้องกันเลยทีเดียว แต่เมื่อมีปัญหาความขัดแย้งเรื่องเขาพระวิหารเกิดขึ้นทำให้ทั้ง 2 ฝ่าย ต้องมีการสู้รบด้วยการยิงปืนใหญ่ถล่มกันไปมาทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนต้องเดือดร้อน จนมีการอพยพหลบภัยกันจ้าละหวั่นเพื่อหนีเอาตัวรอด ขณะเดียวกันบ้านเรือนของประชาชนก็สูญเสียบ่อยยับจากการถูกอาวุธปืนถล่มกันไปมาหลายครั้งหลายคราว

3. วิกฤตการณ์เขาพระวิหารในขณะนั้นส่งผลกระทบต่อความก้าวหน้าในกลุ่มประเทศอาเซียนระยะหนึ่ง แม้มิตรประเทศจะเกลี้ยกล่อมให้มีการเจรจาด้วยสันติวิธีแต่ปัญหาความขัดแย้งก็ทำให้อยู่ดีไม่ได้ โดยผู้นำรัฐบาลไทยและกัมพูชาระหว่างนั้นต่างฝ่ายต่างก็อ้างอธิปไตยของตนเอง ในที่สุดรัฐบาลกัมพูชาได้เรียกเอกอัครราชทูตของตนกลับประเทศและรัฐบาลไทยก็เรียกเอกอัครราชทูตกลับเช่นเดียวกัน เป็นการตอบโต้กันไปมาจนส่งผลถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย-กัมพูชาไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าบริบททางการเมืองในปัจจุบันนี้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยตัวแทน (Representative democracy) ซึ่งหมายถึง ประเภทของการปกครองซึ่งประชาชนได้มอบอำนาจในการปกครองให้ผู้แทนราษฎรที่ตนได้เลือกขึ้นมาทำหน้าที่แทนในระยะเวลาหนึ่งๆ ตามแต่จะได้ออกไปแล้วล่วงหน้า แต่กระนั้นก็ตามอำนาจของประชาชนก็มีอยู่ที่จะเรียกคืนได้ หากมีเจตนาที่แจ้งชัด ซึ่งความหมายของการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น

(นรนิติ เศรษฐบุตร, 2543) ได้ระบุว่าลักษณะของระบอบประชาธิปไตย มีเงื่อนไขสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ประชาชนมีสิทธิในการควบคุมรัฐบาลอย่างแท้จริง 2) ประชาชนต้องได้รับการมีตัวแทนอย่างกว้างขวางทั่วถึง 3) สิทธิมนุษยชนอันเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนที่จะต้องได้รับการคุ้มครอง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย 4 ประการ คือ 1) หลักเหตุผล เป็นการเปิดโอกาสให้มนุษย์ใช้เหตุผลอย่างกว้างขวางเพื่อจะแสวงหาข้อตกลงที่ดีที่สุด 2) หลักความยินยอมถือว่าใครจะเป็นผู้ปกครองจะต้องได้รับความยินยอมพร้อมใจจากผู้ถูกปกครองโดยการเลือกตั้งที่แท้จริงบริสุทธิ์ และสุจริตธรรม 3) หลักความเสมอภาคเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนประกอบการทางเศรษฐกิจและได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจเท่าเทียมกันตามกำลังสติปัญญาและความสามารถ 4) หลักเสรีภาพเป็นอำนาจของประชาชนที่จะป้องกันไม่ให้ผู้ปกครองใช้อำนาจเกินขอบเขตโดยทุกคนมีอิสระในการเรียนรู้และใช้สติปัญญาเหตุผลอย่างแท้จริงต่อการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ

สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาทางการเมืองและอยู่ในช่วงสร้างประชาธิปไตยปัญหาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงสำคัญ ประชาชนอาจจะกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยขาดความรู้ในเรื่องสิทธิเสรีภาพและยอมรับนับถือสถาบันทางการเมืองที่สำคัญทางระบอบประชาธิปไตยในสถานการณ์เช่นนี้ความสับสนและอาจถึงความวุ่นวายทางการเมืองจึงมีโอกาสที่จะปะทุขึ้นมาได้ง่าย จึงเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาและดำเนินการให้มีความรู้ทางการเมืองสร้างสำนึกทางการเมืองและวิถีชีวิตทางการเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

กระบวนการสื่อสารทางการเมืองกรณีวิกฤตการณ์เขาพระวิหารทำให้ได้รับรู้ปัญหาที่แท้จริง ดังต่อไปนี้

1. **ผู้ส่งสาร (Sender)** คือ รัฐบาลซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารเกี่ยวกับสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างไทย-กัมพูชาไปยังประชาชนทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่เกิดวิกฤตการณ์ ผู้ทำหน้าที่ในการส่งสารมีทั้งหน่วยงานจากส่วนกลางส่งผ่านไปยังหน่วยงานในระดับภูมิภาคซึ่งได้แก่จังหวัดและอำเภอ

จากนั้นได้ส่งผ่านไปถึงหน่วยงานในระดับท้องถิ่นซึ่งได้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล (สท.) และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) นอกจากนั้นยังมีหน่วยงานปกครองท้องถิ่นซึ่งได้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คอยทำหน้าที่ส่งข่าวสารผ่านผู้นำชุมชนอีกทอดหนึ่ง การให้ข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นของเจ้าหน้าที่ การแก้ไขปัญหของรัฐบาล โดยหน่วยงานของรัฐบาลในพื้นที่ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนน้อยมากและขาดความต่อเนื่อง บางครั้งข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ออกไปไม่ตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งเป็นปัญหาให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความสับสน ข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นในพื้นที่มีทั้งจริงมีทั้งลวง ส่วนมากมักจะอ้างความมั่นคงเป็นหลักทำให้ประชาชนเกิดความสับสน และได้ระบุว่ารัฐบาลควรให้ข้อมูลที่แท้จริงเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบและจะได้ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาตามแนวชายแดนบ้าง การให้ข้อมูลข่าวสารไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นปัญหาลำดับต้นๆ

2. **เนื้อหาของสาร (Message)** มุ่งเน้นประเด็นหลัก 3 เรื่อง ได้แก่ 1) การจัดการพื้นที่ทับซ้อนโดยเฉพาะพื้นที่ 4.6 ตารางกิโลเมตรที่กัมพูชารุกล้ำเข้ามานั้นเป็นของใครกันแน่ นอกจากนั้นจะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการปิดทางขึ้นผามออีแดงทำให้ประชาชนที่เข้ามาหาหินในบริเวณนั้นได้รับความยากลำบากในการดำรงชีพ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในหมู่บ้านใกล้ชิดโดยเฉพาะคนในหมู่บ้าน ในชุมชน ตลอดจนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาปฏิบัติการณ์ในพื้นที่ ประเด็นที่พูดคุยกันจะเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดปัญหาพื้นที่ทับซ้อน 2) การขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก 3) แดงการณร่วมไทย-กัมพูชา โดยเนื้อหาเกี่ยวกับวิกฤตการณ์เขาพระวิหารที่รัฐบาลเผยแพร่ออกไปยังขาดความชัดเจน มีลักษณะบิดเบือนคลุมเครือ ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่และประชาชนส่วนมากอยากให้หน่วยงานที่เป็นกลไกของรัฐบาลให้ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว ไม่บิดเบือน ตรงกับกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ แม้ว่ารัฐบาลได้มีการแนะนำให้ระมัดระวังในการดำเนินชีวิตในยามวิกฤต แต่ถือว่าเป็นการแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้าเท่านั้น

3. **ช่องทาง (Channel)** ในการสื่อสารขณะเกิด

วิกฤตการณ์เขาพระวิหารรัฐบาลได้ใช้ช่องทางผ่านสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาเป็นวิทยุ หนังสือพิมพ์ส่วนกลาง-ท้องถิ่น และสื่อใหม่ นอกจากนี้ยังมีช่องทางผ่านสื่อบุคคลโดยการแถลงข่าวของผู้เกี่ยวข้อง การให้สัมภาษณ์ถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในระดับนโยบายซึ่งได้แก่รัฐบาลและผู้บริหารฝ่ายความมั่นคงเช่น แม่ทัพภาคที่ 2 และผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นต้น รัฐบาลยังใช้ช่องในการสื่อสารของรัฐไม่เต็มที่แม้ว่าจะใช้เป็นช่องทางหลักก็ตาม เพราะรัฐบาลขาดความกระตือรือร้น ขาดความจริงจังที่จะแก้ไขปัญหาด้านการสื่อสาร จึงทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดวิกฤตการณ์เขาพระวิหารขาดโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แท้จริงได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

4. ผู้รับสาร (Receiver) กรณีวิกฤตการณ์เขาพระวิหารที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2551-2553 มีผู้เกี่ยวข้องในการรับสารจากรัฐบาลก็คือประชาชนคนไทยทั้งประเทศสามารถรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับวิกฤตการณ์เขาพระวิหารผ่านสื่อที่รัฐบาลเป็นผู้นำเสนอเนื้อหาผ่านช่องทางต่างๆ และประชาชนชาวภูมิซรอลที่อาศัยอยู่ในบริเวณชายแดนไทยใกล้พื้นที่เขาพระวิหาร โดยระบุว่าหน่วยงานของรัฐบาลในพื้นที่ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนน้อยมากและขาดความต่อเนื่อง ข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ออกไปไม่ตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

5. ผลกระทบ (Effect) ที่เกิดจากระบบการสื่อสารทางการเมืองเรื่องเขาพระวิหารที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2551-2553 ผู้วิจัยแยกได้ 5 ด้านได้แก่ 1) ผลกระทบด้านจิตใจ สังเกตเห็นได้จากความวิตกกังวลในความปลอดภัยเมื่อเกิดเหตุปะทะระหว่างทหารไทย-กัมพูชา 2) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ก่อนเกิดวิกฤตการณ์เขาพระวิหารประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชามีการเก็บของป่าออกไปขายเพื่อยังชีพ เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับกัมพูชารัฐบาลสั่งให้มีการปิดด่านทำให้ภาวะความเป็นอยู่ของประชาชนได้รับผลกระทบในทันที 3) ผลกระทบด้านสังคม จากการที่ปัญหาภายใน ประเทศของไทยมีความสลับซับซ้อนและเกิดความขัดแย้งของกลุ่มคนในประเทศทำให้ขาดเอกภาพในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ลุล่วงได้ (4) ผลกระทบด้านการเมือง รัฐบาลยอมรับว่าเป็นจุดอ่อนที่พยายามดำเนินการแก้ไข แต่ในช่วงนั้นข้อมูลข่าวสารแปร

สภาพเป็นการเมืองสูงมาก 5) ผลกระทบด้านความมั่นคง รัฐบาลพยายามชี้แจงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเท่าที่จะทำได้และไม่ให้กระทบกับท่าทีในการเจรจาของไทย-กัมพูชา

โดยผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ 8 ประการ ซึ่งสามารถนำไปกำหนดเป็นเชิงนโยบายได้ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการสื่อสารทางการเมืองกรณีวิกฤตการณ์เขาพระวิหารของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช และรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช สนับสนุนให้รัฐบาลกัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร (เฉพาะตัวปราสาท) เป็นมรดกโลก ด้วยเจตนาที่จะให้เกิดสันติสุขกับประเทศเพื่อนบ้าน ตรงข้ามกับรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ซึ่งคัดค้านการขึ้นทะเบียนมรดกโลกแต่เพียงฝ่ายเดียวของกัมพูชา เนื่องจากต้องการให้ประเทศไทยมีส่วนในการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกด้วย โดยอ้างอิงอาณาบริเวณโดยรอบของปราสาทพระวิหารซึ่งเป็นพื้นที่ทับซ้อน ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรมีสติธิในการขึ้นทะเบียนมรดกโลกร่วมกับกัมพูชา

2. การสื่อสารทางการเมืองในเรื่องปราสาทพระวิหารนั้น รัฐบาลแต่ละรัฐบาลสื่อสารตามจุดยืนมุมมองทางการเมืองของรัฐบาลตนเอง ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดของคนในชาติ กล่าวคือ กลุ่มคนที่สนับสนุน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ก็จะสนับสนุนแนวคิดและจุดยืนของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ส่วนกลุ่มที่ต่อต้าน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ก็จะสนับสนุนจุดยืนของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ การสื่อสารการเมืองเรื่องปราสาทพระวิหารจึงเป็นการขยายความขัดแย้งทางความคิดของคนในชาติให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

3. จากภูมิหลังของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่แสดงท่าทีต่อต้านความสัมพันธ์ระหว่างสมเด็จพระสันตะปาปา กับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เมื่อนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำประเทศ จึงทำให้ฝ่ายกัมพูชาไม่ยอมรับบทบาทของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อันนำไปสู่ความขัดแย้งในเรื่องดินแดนบริเวณรอบเขาพระวิหาร อันเป็นที่มาของการใช้อาวุธหนักต่อสู้กันในบริเวณชายแดนปี พ.ศ. 2554 และเป็นที่มาของการที่กัมพูชายื่นเรื่อง

ให้ศาลโลกตีความคำตัดสิน ปี พ.ศ. 2505 กรณีปราสาทพระวิหารและอาณาบริเวณโดยรอบ

4. การสื่อสารทางการเมืองกรณีปราสาทพระวิหารของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช สร้างความไม่พอใจให้กับประชาชนคนไทยที่มีแนวคิดปกป้องมิให้ประเทศไทยเสียดินแดน กล่าวประณามรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวชว่าเป็นรัฐบาล “ขายชาติ” แม้นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจะลาออกจากราชการเพื่อแสดงความรับผิดชอบในกรณีการเซ็นยินยอมให้รัฐบาลกัมพูชาขึ้นทะเบียนมรดกโลกแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ก็ไม่สามารถลดกระแสความไม่พอใจรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ลงได้

5. รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้นำเอาประเด็นเรื่องการคัดค้านกัมพูชาขึ้นทะเบียนเขาพระวิหารเป็นมรดกโลกมาใช้สื่อสารทางการเมือง ก่อให้เกิดกระแส “ชาตินิยม” ขึ้นอย่างกว้าง ขวาง ขณะเดียวกันก็พบว่า การสื่อสารในประเด็นนี้ทำให้รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้รับความนิยมเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากและจากการสื่อสารอย่างต่อเนื่องนำไปสู่กระแส “คลังชาติ” อันนำไปสู่ความบาดหมางกับประเทศกัมพูชาในที่สุด

6. ประชาชนในพื้นที่ชายแดนไทยกัมพูชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวภูมิซรอล อ.กันทรลักษณ์ จ.ศรีสะเกษ มิได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนรอบด้านจากรัฐบาลทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนต่อสถานการณ์ที่เป็นจริง และเมื่อมีมวลชนจากกรุงเทพมหานครไปประท้วงรัฐบาลกัมพูชาที่บริเวณชายแดน จึงเกิดการปะทะกันของคนไทยด้วยกันเอง สร้างความขัดแย้งแตกต่างระหว่างคนในเมืองกับคนชายขอบ

7. โดยธรรมชาติของประชาชนตามแนวชายแดนจะมีวิถีชีวิตที่ใกล้เคียงกับประเทศเพื่อนบ้านมีการสื่อสารกันสองภาษาทั้งไทยและเขมร มีการติดต่อค้าขายกัน มีความสัมพันธ์ในเชิงการพึ่งพาอาศัยกัน จึงไม่มีเหตุผลที่ประชาชนทั้งสองชาติจะพิพาทกัน แต่จากการที่ประชาชนในบางกลางจากกรุงเทพมหานครได้เข้าไปประท้วงต่อต้านรัฐบาลกัมพูชา จึงสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนตามแนวชายแดน ก่อให้เกิดความขัดแย้งทั้งแนวคิดและวิถีการดำรงชีวิต ซึ่งประชาชนตามแนวชายแดนไม่ต้องการ

สงคราม แต่ต้องการให้เกิดความสงบสุขในพื้นที่ อันจะนำมาซึ่งรายได้จากการท่องเที่ยว การค้าขาย และวิถีชีวิตที่สันติสุขต่อไป

8. การสื่อสารทางการเมืองที่เป็นผลจากจุดยืนทางการเมือง จึงเป็นเรื่องที่รัฐบาลจะต้องใคร่ครวญและตระหนักเป็นอย่างมาก เพราะหากปล่อยให้กระแส “ชาตินิยม” ขึ้นสูงก็必将มีความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านสูง การสื่อสารเพื่อก่อให้เกิดสันติภาพ คือ การสื่อสารในสิ่งที่เป็นจริงและให้ข้อมูลแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ไม่สร้างสถานการณ์เพื่อคะแนนนิยมเท่านั้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. รัฐบาลต้องมีความจริงจัง จริงใจ และทุ่มเทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชามากขึ้น
2. รัฐบาลต้องประสานหน่วยงานในพื้นที่ทั้งภาครัฐและเอกชนทุกระดับเข้าร่วมแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง
3. รัฐบาลต้องให้ข้อมูลที่ข่าวสารที่ถูกต้องสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ไม่ควรบิดเบือนข้อมูลเพราะจะทำให้ประชาชนเกิดความสับสน
4. รัฐบาลต้องถ่วงถ่วงข้อมูลข่าวสาร ก่อนที่จะนำไปเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนหรือช่องทางการสื่อสารอื่น ๆ
5. รัฐบาลต้องมอบหมายหน่วยงานในพื้นที่เพื่อให้มีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเกี่ยวกับเรื่องการค้าเงินชีวิตในช่วงเกิดวิกฤตการณ์
6. รัฐบาลต้องเร่งให้มีการเจรจากับประเทศกัมพูชาโดยสันติวิธี หลีกเลี่ยงการสู้รบให้เร็วที่สุด เพื่อให้ประชาชนตามแนวชายแดนสามารถติดต่อและไปมาหาสู่กันได้ตามปกติ
7. รัฐบาลควรจัดตั้งศูนย์รวบรวมข้อมูลและกระจายข่าวในภาวะวิกฤต โดยให้มีตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาเป็นผู้ร่วมปฏิบัติการ
8. รัฐบาลควรสร้างขวัญกำลังใจแก่ประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาในรูปแบบต่าง ๆ โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
9. รัฐบาลควรกำชับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการตามแนวชายแดนกรณีเรื่องผู้ค้ากับบุตรหลานประชาชนในพื้นที่

โดยต้องรับผิดชอบและดำเนินการตามประเพณีไทยด้วย

10. รัฐบาลควรแสวงหาความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ทุกกลุ่ม ทุกชุมชน ทุกหมู่บ้าน เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคีในฐานะเป็นคนไทยด้วยกัน และควรหลีกเลี่ยง การยุยงปลุกปั่นความคลั่งชาตอย่างขาดสติ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยสาเหตุของความล้มเหลวในการสื่อสารภาครัฐกับประชาชนในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบประกอบการพิจารณากำหนด

แนวทางในการสื่อสารกับประชาชนตามแนวชายแดนต่อไป

2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้กรณีศึกษาพื้นที่ที่เกิดวิกฤตการณ์เป็นกลุ่มตัวอย่างในการสื่อสารภาครัฐกับประชาชนจนประสบผลสำเร็จ

3. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยฉบับนี้ เพื่อเป็นการประเมินผลและยืนยันประสิทธิภาพในการสื่อสารภาครัฐกับประชาชนต่อไป

บรรณานุกรม

- นรนิติ เศรษฐบุตร. (2532). *แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: เอกสารคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2540). *การประยุกต์ทฤษฎีการสื่อสารในหลักและทฤษฎีการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- Berlo, David K. (1960). *The Process of Communication*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Denzin, N. (1970). *Handbook of Qualitative Research*. California: Sage.